

Kültürlerarası Duyarlılık ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Bir Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Örneği

Serap BULDUK¹, Esra USTA¹, Yeliz DİNÇER¹

ÖZ

Türkiye çok kültürlü bir toplumsal yapıya sahiptir. Farklı kültürel özelliklerdeki nüfusa hizmet etmek, güvenli ve etkili bakım sunmak için, kültür ve bakım hizmetleri arasındaki ilişkinin anlaşılması gereklidir. Bu kapsamda çalışmanın amacı, bir sağlık hizmetleri meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin kültürlerarası duyarlılıklarının ve etkileyen faktörlerin belirlenmesidir. Çalışmaya katılan 229 öğrencinin yaş ortalaması 19,73±1,85 olup %82,1'i kadındır. Öğrencilerin %37,6'sı Çocuk Gelişimi, %32,8'i İlk ve Acil Bakım, %29,7'si Yaşlı Bakımı öğrencisidir. Katılımcıların Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeğinden aldıkları toplam puan 88,94±14,12 olup, orta düzeyin altındadır. Etkileşimde sorumluluk alt boyutu puanı 26,33±5,07, kültürel farklılıklara saygı gösterme alt boyutu puanı 22,72±4,32, etkileşimde kendine güvenme alt boyutu puanı 17,59±3,39, etkileşimden hoşlanma alt boyutu puanı 11,14±2,56, etkileşimde dikkatli olma alt boyutu puanı 11,15±2,30 bulundu. Kültürlerarası duyarlılığı etkileyen faktörler ile ölçek toplam puanı arasındaki ilişki incelendiğinde; Çocuk Gelişimi programı öğrencilerinde ($p<0,001$), başka kültürlerle etkileşimde bulunanlarda ($p=0,001$), yabancı dil bilenlerde ($p=0,001$) ve diğer kültürle etkileşimi olumlu olarak algılayanlarda ($p=0,002$) kültürlerarası duyarlılık düzeyi anlamlı olarak farklı bulundu.

Anahtar Kelimeler: Kültürlerarası duyarlılık; kültür; öğrenci; kültürlerarası duyarlılık eğitimi.

Determination of Intercultural Sensitivity and Influencing Factors: An Example of Vocational School of Health

ABSTRACT

Turkey has a multi-cultural social structure. It is necessary to understand the relation between culture and nursing services in order to serve the population, which has diverse cultural characteristics, and to offer safe and effective care to them. Within this scope, the purpose of the study is to determine the intercultural sensitivity of students at a vocational school of health and the influencing factors. The mean age of 229 students participating in the study is 19.73±1.85 and 82.1% of them are female. 37.6% of the students are studying at Pediatric Development, 32.8% are at First Aid and Emergency, and 29.7% are at Elderly Care. The total score the participants received from the Intercultural Sensitivity Scale is 88.94±14.12 and it is below the medium level. The score for the subdimension of responsibility at interaction was found as 26.33±5.07, the score for the subdimension of respecting cultural differences as 22.72±4.32, the score for the subdimension of self-confidence in interaction as 17.59±3.39, the score of the subdimension of enjoying interaction as 11.14±2.56 and the score of the subdimension of being careful in interaction as 11.15±2.30. When the relation between the factors influencing intercultural sensitivity and the total score of the scale is examined, the level of intercultural sensitivity was found significantly different in students of Pediatric Development ($p<0.001$), those people who interacted with other cultures ($p=0.001$), those who knew a foreign language ($p=0.001$) and those people who perceived interaction with other cultures positively ($p=0.002$).

Keywords: Intercultural sensitivity; culture; student; intercultural sensitivity training.

GİRİŞ

Kültür, bir grup insan tarafından öğrenilen, paylaşılan, nesilden nesile aktarılan değerler, inançlar, tutum ve davranışlar, örf ve adetler olarak tanımlanmaktadır. Kültür, doğanın yarattıklarına karşılık insanın yarattığı her şeydir (1-3). Çok kültürlü toplumlarda kültürel çeşitliliğe dayalı karmaşık, benzer ve farklı kültürel anlayışlar yaygındır. Bu kültürel anlayışlar; yaş, cinsiyet, ırk, etnik özellikler, sosyoekonomik düzey, dinsel kimlik, cinsel davranışlar, eğitim, tarih gibi

¹ Düzce Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Esra USTA, esrakillioglu@duzce.edu.tr

Geliş Tarihi / Received: 25.10.2016 Kabul Tarihi / Accepted: 27.12.2016

pek çok faktörle şekillenir (4,5).

Günümüzde çok kültürlü ve globalleşen toplumlarda kültürlerarası etkileşimlere gösterilen dikkat artmıştır. Bunun yanı sıra iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki gelişmeler, nüfusta ve ekonomi merkezlerinde yaşanan değişimler, toplumlar ve bireyler arasındaki etkileşimin yoğunlaşması ile toplumlar yerellikten evrenselliğe geçmeye başlamıştır. Ulusal ve uluslararası düzeyde yaşanan bu değişim ve gelişmeler, “kültürlerarası iletişim” kavramını daha önemli kılmış ve farklılıkları tanıyan, anlayan ve farklı kültürlerle empati kurabilen bireylere duyulan ihtiyacı artırmıştır (3,5-7). Günümüzde kültürlerarası farklılıkların artık iletişim ve etkileşim sürecindeki bariyerler olmaktan ziyade; birer rezerv olduğu yönündeki inanç daha yaygın bir şekilde öne sürülmektedir (5,8).

Kültürlerarası duyarlılık, kültürlerarası iletişim becerisinin bir parçasıdır ve “kültürlerarası farklılıkları anlamada, kabul etmede ve takdir etmede kendi motivasyonunu sağlamak için gerekli olan aktif istek” olarak tanımlanmaktadır. Kültürlerarası duyarlı kimseler bireyci-toplumcu ortamlarda evrensel değerleri ön planda tutan bir bakış açısına sahiptirler (6,9). Bu bağlamda, kültürlerarası duyarlılık; etkileşim durumunun bilişsel, duygusal ve davranışsal yönleriyle ilgili olmakla birlikte, temel olarak duygusal alanla ilgilidir. İkinci olarak ise bilişsel düzeye karşılık gelen kültürlerarası farkındalık, duygusal düzeye karşılık gelen kültürlerarası duyarlılığın temelidir ve bu ikisi, sırasıyla davranışsal boyuta işaret eden kültürlerarası yeterliğe ulaştırır (10). Bu perspektiften hareketle; kültürlerarası duyarlılık, kültürel farklılıkların anlamlandırılması ve değerlendirilmesinde kültürlerarası iletişim açısından uygun ve etkili davranış biçimini teşvik eden pozitif bir duygu geliştirebilme yeteneği olarak tanımlanabilir. Bir başka anlatımla; kültürlerarası duyarlılığın temel göstergesi olarak farklı kültürlere, alt kültürlere ve aidiyet bağlarına yönelik olumlu duygularla yaklaşılması gereği karşımıza çıkmaktadır. Olumlu duygulardan kasıt ise farklılıkların önyargısız, stereotipler kullanılmaksızın, etnomerkezcilikten uzak ve yargılanmaksızın değerlendirilmesidir (3,5,6,8).

Türk toplumunda zaten var olan çok kültürlülük gerçeği, kültürel farklılıkları anlama ve kültürler arası ilişkiler konusunda mesleki eğitim verenleri de etraflıca düşünmeye yöneltmektedir. Ayrıca ülkemizin son yıllarda çevre ülkelerden birçok göçmen alması ve bu toplumların aile, çocuk yetiştirme uygulamaları, sağlık ve hastalık rolleri ile ilgili belirli inançları da beraberlerinde getirdikleri gerçeği gelecekteki planlamamızda yer alması gereken önemli noktalar arasındadır. Bu genişleyen farklı kültürel özelliklere sahip bireyler ile birlikte yaşayabilme, çalışabilme beceri ve bilincine sahip olmanın önemi daha da çok ön plana çıkmaktadır. Kültürel yönden uygun olan bir hizmet hazırlığı, meslek elemanının bireysel olarak kültürel farklılıklar ve benzerlikler hakkında bilgi sahibi olmasını ve duyarlı davranmasını da gerektirir. Bu kapsamda çalışmanın amacı, bir sağlık hizmetleri meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin kültürlerarası duyarlılıklarının ve etkileyen faktörlerin belirlenmesidir.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Araştırmanın Amacı ve Türü

Bir sağlık hizmetleri meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin kültürlerarası duyarlılığının ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışma tanımlayıcı türdedir.

Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın evrenini bir devlet üniversitesinin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu’nda Yaşlı Bakımı, İlk ve Acil Bakım ve Çocuk Gelişimi programlarında öğrenim gören 314 öğrencinin oluşturması planlandı. Örnekleme yöntemine gidilmeyip evrenin tamamına ulaşılması hedeflendi. Ancak çalışmaya katılmayı kabul etmeyen ve verilerin toplandığı günlerde okula devam etmeyen 65 öğrenci araştırmanın örnekleme kapsamına alınamadı ve örnekleme 249 öğrenci oluşturdu. Örnekleme alınan öğrencilerin %92’si (n=229) veri toplama araçlarını eksiksiz olarak cevapladı.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak Chen ve Starosta (9) tarafından geliştirilen ve Bulduk ve arkadaşları (6) tarafından Türkçe’ye uyarlanan Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) kullanıldı. Ölçek, kültürlerarası duyarlı olmak için gerekli beş duygusal boyutu içermektedir. Ölçeğin iletişimde sorumluluk boyutu 1, 11, 13, 21, 22, 23 ve 24. maddelerden, kültürel farklılıklara saygı boyutu 2, 7, 8, 16, 18 ve 20. maddelerden, iletişimde kendine güvenme boyutu 3, 4, 5, 6 ve 10. maddelerden, iletişimde hoşlanma boyutu 9, 12 ve 15. maddelerden ve iletişimde dikkatli olma boyutu 14, 17 ve 19. maddelerden oluşmaktadır. Ölçeğin 2, 4, 7, 9, 12, 15, 18, 20 ve 22. maddeleri ters olarak kodlanmaktadır. Kültürel Duyarlılık Ölçeği (1) kesinlikle katılmıyorum (2) katılmıyorum (3) kararsızım (4) katılıyorum ve (5) kesinlikle katılıyorum şeklinde 5’li likert tipi bir derecelendirmeye sahiptir.

Bu çalışmada ölçeğin yanı sıra; cinsiyet, yaş, bölüm, eğitim görülen sınıf, anne ve babanın eğitim düzeyi, gelir düzeyi algısı, yaşanılan bölge, mesleği seçme nedenleri, mesleğe bakış açısı, yabancı dil bilme, farklı kültürdeki insanlarla bir arada olma ve eğitimsel aktivitelerde bulunma deneyimi, farklı kültürdeki insanlara bakış açısını içeren sorulardan oluşan bir soru formu da kullanıldı.

Etik Konular

Örnekleme grubunun oluşturulduğu üniversitesinin sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu yönetiminden yazılı olarak izin alındı. Araştırmaya katılan tüm bireylere çalışmanın amacı anlatılarak verdikleri bilgilerin hangi kapsamda kullanılacağı açıklanarak sözlü izinleri alındı.

İstatistiksel Analiz

Verilerin istatistiksel analizi SPSS Programı (21.0 versiyonu) ile yapıldı. Sürekli değişkenler ortalama±standart sapma, kategorik değişkenler sayı ve yüzde ile gösterildi. Değişkenlerin dağılımının normal olup olmadığını değerlendirmek için Kolmogorov-Smirnov testi kullanıldı. İstatistiksel karşılaştırmalarda normal dağılım gösteren değişkenler; Bağımsız iki örneklem t testi ve One Way ANOVA testleri, normal dağılım göstermeyen değişkenler; Kruskal Wallis, Mann-Whitney-U ve Spearman’s rho korelasyon testleri kullanılarak değerlendirildi. p<0,05 istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik ve Kültürel Etkileşim Özellikleri (n=229)

Sosyo-Demografik Özellikler		n (%)
Cinsiyet	Kadın	188 (82,1)
	Erkek	41 (17,9)
Yaş (Yıl)	Ort±SS (Min-Maks)*	19,73±1,85 (18-36)
Bölümü	Çocuk Gelişimi	86 (37,6)
	İlk ve Acil Yardım	75 (32,8)
	Yaşlı Bakımı	68 (29,7)
Öğrenim Görülen Sınıf	1. sınıf	151 (65,9)
	2. sınıf	78 (34,1)
Anne Eğitim Düzeyi	Okur-yazar değil	25 (10,9)
	İlköğretim	145 (63,3)
	Orta öğretim ve üstü	59 (25,8)
Baba Eğitim Düzeyi	Okur-yazar değil	8 (3,5)
	İlköğretim	95 (41,5)
	Orta öğretim	46 (20,1)
Gelir Durumu	Lise ve üstü	80 (34,9)
	İyi	75 (32,8)
	Orta	146 (63,8)
Yaşanılan Bölge	Kötü	8 (3,5)
	Metropol, İl	112 (48,9)
	İlçe, Köy, Bucak	115 (50,2)
Mesleği Seçme Nedeni**	Yurt dışı	2 (0,9)
	İş bulma kolaylığı/ ekonomik nedenler	67 (26,9)
	İstediğim bir meslek olması	106 (42,6)
	Ailemin isteği	24 (9,6)
	Öğretmenlerin yönlendirmesi	22 (8,8)
Mesleğe Bakış Açısı	Diğer (Lisans tamamlama)	30 (12,0)
	Olumlu	124 (54,1)
	Olumsuz	41 (17,9)
Farklı kültürdeki insanlarla bir arada olma durumu	Fikri yok	64 (27,9)
	Evet	138 (60,3)
Farklı kültürdeki insanlarla eğitimsel uygulamalar yapma durumu	Hayır	91 (39,7)
	Evet	9 (3,9)
Yabancı Dil Bilgisi	Hayır	220 (96,1)
	Evet	56 (24,5)
Diller (n=56)	İngilizce	173 (75,5)
	Almanca	49 (87,5)
	Arapça	1 (1,8)
	Kırgızca	2 (3,6)
	Kürtçe	1 (1,8)
Farklı kültürlerin olumlu yönleri	Kürtçe	3 (5,4)
	Evet	160 (69,9)
Farklı kültürlerin olumsuz yönleri	Hayır	69 (30,1)
	Evet	109 (47,6)
Farklı kültürlerin olumsuz yönleri	Hayır	120 (52,4)

* Ort±SS (Min-Maks): Ortalama±Standart Sapma (Minimum-Maksimum), **Birden fazla seçeneğe işaretlenmiştir

BULGULAR

Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 19,73±1,85 olup, %82,1'i kadındı. Öğrencilerin %37,6'sı Çocuk Gelişimi, %32,8'i İlk ve Acil Bakım, %29,7'si Yaşlı Bakımı öğrencisiydi. Annelerin büyük çoğunluğu (%63,3) ve babaların çoğunluğu (%41,5) ilköğretim mezunuydu. Öğrencilerin %63,8'i gelir düzeyini orta olduğunu ve %50,2'si ilçe, köy, bucakta yaşadıklarını belirtti. Mesleği istediği için seçtiğini belirtenlerin oranı %42,6'ydı. Öğrencilerin %60,3'ünün daha önce başka kültürdeki insanlarla bir arada olduğu, eğitimsel aktivite amacıyla sadece %3,9'unun başka kültürdeki insanlarla etkileşimde bulunduğu belirlendi. Öğrencilerin %69,9'u farklı kültürlerdeki insanlarla bir arada olmanın olumlu yönleri olduğunu ve bu yönlerin; yeni kültürleri tanımanın bakış açısını geliştirdiği, kişiye yeni bilgiler sağladığı, sosyalleşmeyi artırdığı, empati kurma fırsatı ve önyargıları değiştirme fırsatı sağladığı şeklindeydi. En çok ifade edilen olumsuz yönler ise iletişim ve güven problemleri, kültürlerarası uyumsuzluk ve çatışma, inançsal çatışmalar oldu (Tablo 1).

Öğrencilerin Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeğinden aldıkları toplam puan 88,94±14,12 olarak bulundu ve bu düzey orta altı olarak değerlendirildi. Etkileşimde sorumluluk alt boyutu puanı 26,33±5,07, kültürel farklılıklara saygı gösterme alt boyutu puanı 22,72±4,32, etkileşimde kendine güvenme alt boyutu puanı 17,59±3,39, etkileşimden hoşlanma alt boyutu puanı 11,14±2,56, etkileşimde dikkatli olma alt boyutu puanı 11,15±2,30 bulundu (Tablo 2).

Kültürlerarası duyarlılığı etkileyen faktörler ile ölçek toplam puanı arasındaki ilişki incelendiğinde; Çocuk Gelişimi programı öğrencilerinde (p<0,001), başka kültürlerle etkileşimde bulunanlarda (p=0,001), yabancı dil bilenlerde (p=0,001) ve diğer kültürle etkileşimi olumlu olarak algılayanlarda (p=0,002) kültürlerarası duyarlılık düzeyi anlamlı olarak farklı bulundu (Tablo 3).

TARTIŞMA

Günümüz dünyasında uluslar, topluluklar ve kültürler arasındaki ilişkiler hiç olmadığı kadar yoğun ve karmaşık bir hal almıştır. Kültürlerarası iletişim, kültürlerarası duyarlılık, farkındalık ve diyalog gibi kavram ve olgular günümüzde pek çok farklı meslek hayatını içinde telaffuz edilir olmuştur. Söz konusu olgular, farklı kültürler ve kimlikler arasında tanıma, anlama, saygı ve hoşgörü zemininde bir iletişimin kurulması yönünde bir çağrıyı ve temenniye barındırmaktadır (6,8). Bu noktadan hareketle gerçekleştirilen bu çalışmada kültürlerarası duyarlılık, bir devlet üniversitesinin sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencileri örneğinde ele alındı. Öğrencilerin Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği'nden aldıkları toplam puanın orta düzeyin altında olması bu gereksinimi ortaya koymasından açısından çarpıcı bir bulgu olarak değerlendirildi. Ölçeğin alt boyutlarından ve toplamından alınan puanlar Vilà Baños'un (11), İspanyol öğrencilerin kültürlerarası duyarlılığını değerlendirdiği çalışmasına (76,49±11,53), Bulduk, Tosun ve Ardıç'ın (6) Türk hemşire öğrencilerde kültürlerarası duyarlılığını değerlendirdiği çalışmasına (77,58±9,44) göre daha yüksek (88,94±14,12) bulundu. Karşılaştırma yapılan

Tablo 2. Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği'nin Alt Boyutları ve Toplam Puan Ortalamaları

Alt Boyutlar	n	Ort	SS	Min	Maks	Persentil		
						25	50	75
Etkileşimde sorumluluk	229	26,33	5,07	7	35	24	27	29
Kültürel farklılıklara saygı gösterme	229	22,72	4,32	8	30	20	23	26
Etkileşimde kendine güvenme	229	17,59	3,39	7	25	16	18	20
Etkileşimden hoşlanma	229	11,14	2,56	3	15	10	11	13
Etkileşimde dikkatli olma	229	11,15	2,30	3	15	10	12	13
TOPLAM	229	88,94	14,12	30	115	82,5	90	97,5

Ort: Ortalama, SS: Standart Sapma, Min: Minimum, Maks: Maksimum

Tablo 3. Kültürlerarası Duyarlılık Ölçek Puanı ile Sosyo-Demografik Özellikler ve Kültürel Etkileşimlerin Karşılaştırılması

Özellikler	n	Tanımlayıcı İstatistik*	Test İstatistiği**	P	
Bölümü	Çocuk Gelişimi (2-3)	86	85 [13]	χ^2 -KW=24,101	<0,001
	İlk ve Acil Yardım	75	92 [12]		
	Yaşlı Bakımı	68	96 [10]		
Cinsiyet	Kadın	188	86,61±14,37	t=-0,740	0,460
	Erkek	41	90,42±12,97		
Yaş	19,73±1,85	229	88,94±14,12	r=-0,063	0,330
Mesleğe Bakış Açısı	Olumlu	124	90,14±14,81	F=2,940	0,060
	Olumsuz	41	90,88±11,82		
	Fikrim yok	64	85,36±13,64		
Farklı bir kültürdeki insanlarla bir arada olma durumu	Evet	138	93 [14]	U=4715,50	0,001
	Hayır	91	88 [16]		
Yabancı Dil Bilgisi	Evet	56	95,5 [15,5]	U=3375,50	0,001
	Hayır	173	89 [17]		
Farklı kültürlerdeki insanlarla birlikte olmayı olumlu olarak görenler	Evet	160	90,64±13,77	U=4072,00	0,002
	Hayır	69	84,97±14,21		
Farklı kültürlerdeki insanlarla birlikte olmayı olumsuz olarak görenler	Evet	109	90,49±11,68	t=1,591	0,110
	Hayır	120	87,53±15,93		

* Ortalama±Standart Sapma veya Ortanca [Çeyreklikler arası genişlik],

** χ^2 -KW: Kruskal Wallis, t: Student t test, r: Spearman's rho Correlation, F: One Way ANOVA, U: Mann Whitney U

çalışmalardaki öğrencilerin lisans programı öğrencisi olduğu düşünüldüğünde tekniker düzeydeki öğrencilerin algılamalarının daha olumlu olması memnuniyet verici bir durumdur.

Öğrencilerin cinsiyetleri, yaşları, mesleğe bakış açıları ve daha önce yaşadıkları yer ile kültürlerarası duyarlılık puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmadı. Yılmaz ve Göçen'in (7) sınıf öğretmeni adaylarının kültürlerarası duyarlılık düzeylerini inceledikleri çalışmalarında da cinsiyet ve daha önce yaşanılan yer kültürlerarası duyarlılık açısından fark yaratmamıştır.

Katılımcıların kültürlerarası duyarlılık düzeyleri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkilere bakıldığında da dikkat çekici sonuçlar ortaya çıktı. Örneğin; farklı kültürlerle etkileşimde bulunanlarda, yabancı dil bilenlerde ve farklı kültürle etkileşimi olumlu olarak algılayanlarda kültürlerarası duyarlılık düzeyi anlamlı olarak farklı bulundu. Bekiroğlu ve Balcı'nın (8) çalışmasında Öğrenci Değişim Programı'ndan yararlanma isteklerine göre öğrencilerin kültürlerarası duyarlılıklarının farklılaştığı görülmüştür. Buna göre; başka kültürlerle etkileşimde bulunanlar ve bu konuda olumlu bir algıya sahip olanlar, öğrenci değişim programları gibi fırsatlardan yararlanmak

isteyen öğrenciler daha yüksek düzeyde bir kültürlerarası duyarlılığa sahiptir. Tıp ve hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılığının karşılaştırıldığı bir başka çalışmada farklı kültürlerle etkileşimde bulunma kültürel duyarlılık düzeylerini anlamlı şekilde etkilemiştir (12). Tam aksine, kültürlerarası etkileşimi olumsuz olarak algılayanların kültürlerarası duyarlılık düzeylerinde bir farklılık oluşmaması da bu bulguyu destekler niteliktedir. Bu durum bu öğrencilerin daha etnomerkezci (olayları, yaşantıları kendi kültürü ve diğer kültürler bağlamında değerlendirmek) bir yaklaşıma sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir. Benzer şekilde kültürlerarası duyarlılığın gelişimi için bireyin etnosentrik (olayları, yaşantıları kendi kültürü ekseninde değerlendirmek) basamaklardan etnomerkezci basamaklara doğru ilerlemesi gerektiği belirtilmiştir (3).

Kültürlerarası duyarlılığı etkileyen diğer bir faktörün katılımcıların yabancı dil bilgisi olduğu belirlendi. Bekiroğlu ve Balcı'nın (8) çalışmasında da yabancı dil bilgisi ile kültürlerarası duyarlılık arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu belirtilmiştir. Tıp ve hemşirelik öğrencilerinde yapılan bir çalışmada bir yabancı dil konuşanların kültürel duyarlılık düzeylerinin anlamlı

şekilde yüksek olduğu gözlenmiştir (12). Dil, bir toplumun ve kültürün üyeleri tarafından paylaşılan ortak simge sistemi olduğuna göre, yabancı dil bilme düzeyi farklı bir kültürün üyeleriyle en temel düzeyde anlaşılabilmenin ve onları anlayabilmenin temel enstrümanı olmaktadır. Dilin aynı zamanda bireyin varlığını ve toplumun dünyayı yorumlama biçimlerini belirli düzeyde biçimlendirdiği varsayıldığında, dil bireyin varlığını ve düşünce dünyasını etkilemektedir. Dolayısıyla, yabancı bir dili bilme ve konuşma becerisine sahip olmanın kültürlerarası duyarlılık için önemli bir gerek-şart olduğu değerlendirilmesi yapılabilir (13). Diğer taraftan eğitimcilerin kültürel farklılık algılarının incelendiği bir çalışmada en dikkat çeken noktanın sınıf öğretmenleri açısından “dil ile ilgili kültürel farklılıklar” olduğu görülmüştür. Bu bilgi eğitimci açısından da kültürlerarası duyarlılık için dilin önemli bir gerek-şart olduğu şeklinde yorumlanabilir (3).

SONUÇ

Mesleki eğitim, öğrencilerin kendi toplumunun kültürü ile yüzleşmesi, mevcut kültürlerin mozağini anlaması için önemli bir eğitimsel fırsattır. Kültürel farklılıkları dikkate alarak hazırlanan eğitim programları ve yaklaşımları sayesinde bireylere, kültürel farklılıkları merak etme, tanımaya istekli olma ve bu farklılıklardan keyif alma gibi olumlu duyguların kazandırılabilmesi ve eğitimcilerinde öğretim uygulamalarını, öğrenciye bakış açılarını ve davranışlarını kültürlerarası bir duyarlılıkla gerçekleştirebileceği söylenebilir.

Bu nedenle öğrencilerin eğitiminde kültürel duyarlılık ve farkındalık yeteneklerini elde etmelerine yardım edecek duygusal-bilişsel-davranışsal eğitim, öz-farkındalık eğitimi ve kültürel farkındalık eğitimi gibi kültürlerarası eğitim programlarının yer alması önemlidir. Ayrıca öğrencilerin yurt dışında deneyim fırsatları ve dil yeterliliğini arttırmaya yönelik planlamaların geliştirilmesi de bu konuda yararlı olacaktır. Ayrıca eğitimcilerin, öğrencilerinin kültürel farklılıklarının ne kadar farkında oldukları, karşılaştıkları kültürlerarası farklılıklar ve bunlara ilişkin duyarlılık düzeyleri de üzerinde düşünülmesi gereken diğer önemli konulardır. Çünkü eğitimcilerin öğrencilerine ilişkin kültürel farklılık algıları ve duyarlılıkları, toplumsal, bireysel, kültürel taleplere ilişkin sorunların giderilmesinde; çatışma ve sorunların çözümünde anahtar olabilmektedir. Gelecekte konu ile ilgili araştırmacılar için eğitimci ve öğrencilerin kültürlerarası duyarlılıklarının karşılaştırıldığı analitik çalışmalar önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Morrall P. *Sociology and health: An introduction*. 2nd ed. Canada: Routledge; 2011.
2. Bolsoy N, Sevil Ü. Sağlık-hastalık ve kültür etkileşimi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Derg.* 2006; 9(3): 78-87.
3. Rengi Ö, Polat S. Sınıf öğretmenlerinin kültürel farklılık algıları ve kültürlerarası duyarlılıkları. *Journal of World of Turks*. 2014; 6(3): 135-56.
4. Bayık A. Kültürlerarası (çok kültürlü) hemşirelik eğitimi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Derg.* 2008; 11(2): 92-101.

5. Bulduk S, Keçeci A, Çelik SA. Rising trend in nursing: intercultural sensitivity. In: Markey K, White P, O'Connor L, editors. *Let's learn together, let's work together: challenges and solutions for transcultural health and social care*. UK: Cambridge Scholars Publishing; 2012. p.107-23.
6. Bulduk S, Tosun H, Ardıç E. Türkçe kültürler arası duyarlılık ölçeğinin hemşirelik öğrencilerinde ölçümsel özellikleri. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics*. 2001; 19(1): 25-31.
7. Yılmaz F, Göçen S. Sınıf öğretmeni adaylarının kültürlerarası duyarlılık hakkındaki görüşlerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Derg.* 2013; 6(15): 373-92.
8. Bekiroğlu O, Balcı Ş. Kültürlerarası iletişim duyarlılığının izlerini aramak: “İletişim Fakültesi Öğrencileri Örneğinde Bir Araştırma”. *Türkiyat Araştırmaları Derg.* 2014; 35(1): 429-58.
9. Chen GM, Starosta W. The development and validation of the intercultural sensitivity scale. *Human Communication*. 2000; 3(1): 2-14.
10. Chen GM. A review of the concept of intercultural sensitivity. *Proceeding of the Biennial Convention of Pacific and Asian Communication Association*; 1997 Jan; Honolulu, Hawaii. Bloomington: Eric; 1997. p. 509-28.
11. Vilà Baños R. Intercultural sensitivity of teenagers: A study of educational necessities in Catalonia. *Intercultural Communication Studies*. 2006; 15(2): 16-22.
12. Meydanlıoğlu A, Arıkan F, Gözüm S. Cultural sensitivity levels of university students receiving education in health disciplines. *Adv Health Sci Educ Theory Pract*. 2015; 20(5): 1195-204.
13. Eğinli AT. Kültürlerarası yeterliliğin kazanılmasında kültürel farklılık eğitimlerinin önemi. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Derg.* 2011; 9(35): 207-13.